

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-675 2, 5,
12, 17, 17², 18, 19, 46¹, 47, 56¹ STRAIPSNIŲ, 1 PRIEDĖLIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 30² STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 2, 5, 12, 17, 17², 18, 19, 46¹, 47, 56¹ straipsnių, 1 priedėlio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 30² straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Vyriausybės programa), teisingesnės ir augti palankios mokesčių sistemos krypties iniciatyvas įvertinti galimybę išplėsti galiojančią pelno mokesčio lengvatą reinvestuojamam pelnui, peržiūrėti mokesčių lengvatas ir specialias sąlygas, iškreipiančias apmokestinimo teisingumą, skatinti smulkiojo verslo augimą ir investicijas Lietuvoje, kartu prisidedant prie aplinkosauginių tikslų, t. y. žaliojo kurso, įgyvendinimo. Be to, taikomų mokesčių lengvatų ir specialių apmokestinimo sąlygų peržiūra numatyta ir kaip viena iš Europos Tarybos 2021 m. liepos 20 d. sprendimu patvirtinto Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimo priemonių.

Mokesčių sistemos elementų peržiūros tikslu Lietuvos Respublikos finansų ministerijos iniciatyva buvo įsteigta beveik 50 įvairių institucijų, verslo asociacijų, visuomenės atstovų vienijanti mokesčių lengvatų ir kitų specialiųjų apmokestinimo sąlygų peržiūros tarpinstitucinė darbo grupė, vertinusi mokesčių sistemą 6 kryptimis, tarp kurių mokesčių lengvatų ir specialiųjų apmokestinimo sąlygų peržiūra, pelno reinvestavimo skatinimas bei žaliasis kursas. Įstatymo projektas parengtas, atsižvelgiant į šios darbo grupės susitikimuose vykusias diskusijas. Be to, sprendimai dėl smulkiojo verslo skatinimo bei sąlygų jam gerinimo siūlomi įvertinus ir tarptautinių organizacijų ataskaitas ir rekomendacijas Lietuvai (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengta Lietuvos mokesčių politikos studija¹, Pasaulio banko vykdytas projektas „Labai mažos įmonės ir savarankiškai dirbantys asmenys: mokesčių ir reguliavimo įvertinimas, siekiant pašalinti kliūtis augimui“).

Įstatymo projekto tikslas – siekti teisingesnės ir augti palankesnės mokesčių sistemos, smulkiojo verslo ir investicijų skatinimo, pasitelkiant tokias priemones:

1) peržiūrint smulkiojo verslo, kuriam nustatytos palankesnės apmokestinimo sąlygos, kriterijus;

2) visam verslui suteikiant teisę taikyti momentinį tam tikro ilgalaikio turto nusidėvėjimą;

3) papildomai 5 metams pratęsiant laike ribotas pelno mokesčio lengvatas:

a) investiciniam projektui;

b) filmų gamybai;

4) siūlant teisingesnį pelno mokesčio apskaičiavimą:

a) nustatyti lengvųjų automobilių įsigijimo kainos, eksploatavimo, remonto ir nuomos išlaidų atskaitymo apribojimus, taip prisidedant ir prie žaliojo kurso įgyvendinimo;

b) suvienodinti mokesčių nuostolių atskaitymo sąlygas, nepriklausomai nuo to, ar vienetas patenka į vienetų grupę;

c) nustatyti papildomus prestižo vertės atskaitymo apribojimus;

¹ [OECD Tax Policy Reviews: Lithuania 2022 | en | OECD](#).

- d) atsisakyti sektorinio išskirtinumo, taikant apmokestinimo sąlygas;
- e) tikslinti rizikos ir privataus kapitalo subjektams, o kartu ir jų dalyviams taikomų pelno mokesčio lengvatų, prisidedančių prie alternatyvaus įmonių finansavimo prieinamumo, sąlygas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Tiesioginių mokesčių ir tarptautinio apmokestinimo skyriaus (vedėjas Evaldas Putrimas, tel. 219 4476, el. paštas evaldas.putrimas@finmin.lt) vyriausioji specialistė Giedrė Vaskinienė (tel. 219 9350, el. paštas giedre.vaskiniene@finmin.lt) ir Finansų politikos departamento (direktorius Irmantas Mikulėnas, tel. 219 9342), Pajamų analizės ir planavimo skyriaus vedėja Eglė Bajorinienė (tel. 219 9377, el. p. egle.bajoriniene@finmin.lt).

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Smulkiuoju verslo apmokestinimo srityje taikomos įvairios pelno mokesčio lengvatos (pavyzdžiui, lengvatinis 5 procentų (0 procentų – pirmąjį mokestinį laikotarpį) pelno mokesčio tarifas, galimybė sukauptais ankstesnių mokestinių laikotarpių nuostoliais sumažinti visą apmokestinamąjį pelną (vietoj įprastos 70 procentų ribos)) mažoms įmonėms, kurių:

- pajamos per mokestinį laikotarpį neviršija 300 000 eurų;
- vidutinis metinis darbuotojų skaičius neviršija 10 darbuotojų;
- vieneto dalyviai (ir tam tikrais atvejais – jų šeimos nariai) nevaldo kitų vienetų.

Pagal šiuo metu galiojančias Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo nuostatas, vienetai, kuriuose vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 150 000 eurų, jeigu tenkinamos ir kitos Pelno mokesčio įstatyme nustatytos sąlygos, turi galimybę taikyti greitesnį ilgalaikio turto nusidėvėjimą, neatsižvelgdami į normatyvus, nustatytus Pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje.

Šiuo metu Pelno mokesčio įstatyme nustatyta, kad vienetai avansinio pelno mokesčio mokėti neprivalo, jei praėjusio mokestinio laikotarpio apmokestinamosios pajamos neviršijo 300 000 eurų.

Vienetai ilgalaikio turto įsigijimo kainą į sąnaudas perkelia ir iš pajamų atskaito dalimis per šio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos laikotarpį, nustatytą Pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje. Vienetas pats nusistato (pasirenka) ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos laikotarpį, tačiau ne trumpesnę negu Pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvai (metais), ir likvidacinę vertę, ne didesnę kaip 10 procentų įsigijimo kainos.

Šiuo metu Pelno mokesčio įstatyme nustatyta, kad vienetai, vykdantys *investicinius projektus* ir investuojantys į technologinį atsinaujinimą, apmokestinamąjį pelną gali sumažinti iki 100 procentų per 2018–2023 metų mokestinius laikotarpius patirtomis nustatytais reikalavimais atitinkančiomis išlaidomis, skirtomis investiciniams projektams vykdyti.

Pagal šiuo metu galiojančias Pelno mokesčio įstatymo nuostatas, apskaičiuojant pelno mokestį, iš apmokestinamųjų pajamų gali būti atimamos neatlygintinai Lietuvos filmo gamintojui per 2019–2023 metus suteiktos lėšos *filmo ar jo dalies gamybai* Lietuvos Respublikoje, kai:

- 1) filmas atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus kultūrinio turinio ir gamybos vertinimo kriterijus ir

2) ne mažiau kaip 80 procentų visų filmo ar jo dalies gamybos išlaidų patiriama Lietuvos Respublikoje ir Lietuvos Respublikoje patirtos išlaidos, neatsižvelgiant į netinkamas finansuoti išlaidas, yra ne mažesnės kaip 43 000 eurų, ir

3) bendra visų Lietuvos vienetų ar užsienio vienetų per jų nuolatines buveines Lietuvos Respublikoje suteiktų lėšų suma neviršija 30 procentų visų filmo ar jo dalies gamybos išlaidų.

Visa vieneto *lengvųjų automobilių*, naudojamų vieneto pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti, įsigijimo kaina, taip pat visos tokių automobilių remonto, eksploatavimo, nuomos išlaidos gali būti atskaitomos iš pajamų. Iš pajamų taip pat atskaitomos visos išlaidos darbuotojų naudai (įskaitant vieneto automobilio perdavimą naudoti darbuotojui asmeniniais tikslais), kai ši nauda yra laikoma gyventojų pajamų mokesčio objektu (pajamomis natūra). Darbuotojui perduodant vieneto automobilį naudotis asmeniniais tikslais, pajamos natūra įvertinamos taikant Pajamų, gautų natūra, įvertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1K-162 „Dėl Pajamų, gautų natūra, įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuostatas.

Vienetas gali perduoti už mokestinį laikotarpį apskaičiuotus *mokestinius nuostolius* (ar jų dalį) kitam vienetų grupės vienetui, kuris jam perduotais nuostoliais turi teisę sumažinti apmokestinamąjį pelną, apskaičiuotą už tą mokestinį laikotarpį, už kurį buvo apskaičiuoti jam kito vieneto perduodami nuostoliai (ar jų dalis), iki 100 procentų, jeigu:

1) vienetų grupėje patronuojantis vienetas mokestinių nuostolių perdavimo dieną tiesiogiai arba netiesiogiai valdo ne mažiau kaip 2/3 kiekvieno mokestinių nuostolių perdavime dalyvaujančio dukterinio vieneto akcijų (dalių, pajų) ar kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį, ir

2) mokestiniai nuostoliai perduodami tarp vienetų grupės vienetų, kurie toje grupėje be pertraukų yra ne trumpiau kaip dvejus metus skaičiuojant iki mokestinių nuostolių perdavimo dienos, arba

3) mokestinius nuostolius perduoda ar perima vienetų grupės vienetas (vienetai), kuris (kurie) toje grupėje yra nuo jo (jų) įregistravimo dienos ir bus vienetų grupėje be pertraukų ne trumpiau kaip dvejus metus skaičiuojant nuo jo (jų) įregistravimo dienos,

tuo tarpu vieneto, nepriklausančio vienetų grupei, nuostoliai į kitus mokestinius laikotarpius perkeliama neribotą metų skaičių (išskyrus nuostolius, patirtus dėl vertybinių popierių ir (arba) išvestinių finansinių priemonių perleidimo (ne finansų įstaigų), kurie gali būti perkeliama ne ilgiau kaip penkerius metus), taikant apribojimą, jog atskaitoma nuostolių suma negali būti didesnė kaip 70 procentų mokesčio mokėtojo mokestinio laikotarpio pajamų, išskyrus tam tikras Pelno mokesčio įstatyme nustatytas išimtis.

Prestižo vertė, išskyrus paties vieneto susikurto prestižo vertę, į ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus įtraukiama pagal ilgalaikiam turtui taikomas taisykles, o kai siekiant valdyti kito vieneto grynąjį turtą ir veiklą įsigijamos jo akcijos, susidariusi prestižo vertė iš pajamų atskaitoma tik po vėlesnio šių vienetų sujungimo arba vieno jų prijungimo prie kito vieneto, jei tai bus atliekama. Prestižo vertė iš pajamų atskaitoma dalimis per ne trumpesnę nei 15 metų laikotarpį.

Šiuo metu Pelno mokesčio įstatyme nustatyta, kad *sveikatos priežiūros įstaigų* pajamos už paslaugas, kurios finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) lėšų, pelno mokesčiu neapmokestinamos. Neapmokestinamosioms pajamoms priskiriama ne tik ta atlygio už suteiktas paslaugas dalis, kuri finansuojama iš PSDF lėšų, tačiau ir paslaugų gavėjo už gautą paslaugą nuosavomis lėšomis primokėta atlygio dalis. Taip yra todėl, kad PSDF lėšomis paslaugos finansuojamos pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos

patvirtintas bazinės kainas, kurias nustatant remiamasi gydymo įstaigų (be privačių įstaigų) patiriamomis sąnaudomis, ir dažnai šių lėšų nepakanka privačių gydymo įstaigų sąnaudoms padengti. Tokiais atvejais paprastai nustatomos priemonės, kurios pagal galiojančią reglamentavimą nėra apmokestinamos pelno mokesčiu net ir tuo atveju, kai viršija konkrečiai paslaugai suteikti patirtas išlaidas. Finansų ministerijos duomenimis, pajamos iš PSDF finansuojamų paslaugų sudaro apie 37 procentus tokių įstaigų pajamų (svertinis vidurkis), o apie 47 procentus įstaigų, pasinaudojusių šia lengvata, tokios pajamos sudaro daugiau nei pusę visų įstaigos pajamų.

Draudimo įmonių gautos gyvybės draudimo įmokos, jei draudimo sutarties terminas ne trumpesnis kaip 10 metų arba jei draudimo išmoka išmokama apdraustajam sulaukus pensinio amžiaus pagal Lietuvos Respublikos profesinių pensijų kaupimo įstatymo nuostatas, neapmokestinamos pelno mokesčiu. Gyvybės draudimo įmoka apima tiek draudėjo (naudos gavėjo) naudai investuojamų lėšų dalį, tiek gyvybės draudimo gaunamą atlygį už suteiktas draudimo, įmokų administravimo, investavimo ir kt. paslaugas.

Rizikos ir privataus kapitalo subjektu, kurio pajamos neapmokestinamos pelno mokesčiu, laikomas vienetas, kurio pagrindinė vykdoma veikla yra laikinas lėšų iš nesusijusių asmenų ir (arba) viešųjų lėšų pritraukimas ir šių lėšų investavimas į kitus vienetus, nevertinant, ar šie vienetai ir rizikos ir privataus kapitalo subjekto dalyviai yra susiję asmenys, jei daugiau negu 70 procentų rizikos ir privataus kapitalo subjekto investicijų sudaro investicijos į vienetų, kurių vidutinis metinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 250 asmenų, o mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 50 mln. eurų arba balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. eurų, nuosavybės vertybinius popierius ir (arba) konvertuojamąsias obligacijas, kaip ši sąvoka suprantama pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą, neįtrauktus į prekybą reguliuojamoje rinkoje.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant gerinti *smulkiojo verslo apmokestinimo sąlygas* ir sudaryti papildomas palankias sąlygas jam augti, Įstatymo projektu siūloma atsisakyti perteklinio mažų įmonių augimą ir naujų darbuotojų įdarbinimą ribojančio mažoms įmonėms taikomų pelno mokesčio lengvatų reikalavimo, pagal kurį vieneto vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius negali viršyti 10, atsižvelgiant į tai, kad darbuotojų skaičius nėra esminis kriterijus, turintis reikšmę apibrėžiant smulkųjį verslą. Įgyvendinus siūlymą, lengvatinis 5 procentų (0 procentų tarifas pirmąjį mokestinį laikotarpį) mokesčio tarifas ir galimybė atskaityti mokestinius nuostolius, neribojant apmokestinamojo pelno, iš kurio gali būti atskaitomi nuostoliai, sumos, būtų taikomi toms mažoms įmonėms, kurių mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 eurų, o įmonės dalyviai (ir tam tikrais atvejais – jų šeimos nariai) nevaldo kitų vienetų (išskyrus tuos atvejus, kai bendrai valdomų susijusių vienetų bendros pajamos neviršija 300 000 eurų). Atlikus vertinimą, nustatyta, kad toks pakeitimas būtų aktualus apie 1 700 įmonių. Kartu šiuo metu taikomos lengvatos – greitesnio ilgalaikio turto, išskyrus pastatus ir gyvenamuosius namus, nusidėvėjimo – apimtis būtų suvienodinta visoms smulkioms įmonėms, kurių pelnas apmokestinamas taikant 5 procentų mokesčio tarifą (t.y. šiuo metu nustatytą 150 000 eurų apyvartos ribą padidinant iki 300 000 eurų, kartu atsisakant 10 darbuotojų skaičiaus reikalavimo). Taip pat Įstatymo projektu siūloma padidinti šiuo metu nustatytą 300 000 eurų apmokestinamųjų pajamų ribą, nuo kurios mokesčių mokėtojams tampa privaloma mokėti avansinį pelno mokestį, iki 500 000 eurų, kas kartu mažintų ir administracinę našą smulkiajam verslui.

Siekiant skatinti *kryptingas investicijas*, orientuotas į produktyvumo didinimą, kartu sudarant sąlygas verslo perėjimui prie vidutiniškai aukštų ir aukštųjų technologijų, įvertinant tai, kad tikslinės lengvatos sudaro galimybes prisidėti prie šio tikslo, svarbu ir toliau skatinti sukurtų technologijų įsisavinimą, technologinį atsinaujinimą, toliau taikant lengvatas visai produktyvių investicijų grandinei (kartu su galiojančia mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) lengvata, leidžiančia 3 kartus iš pajamų atskaityti vykdant šią veiklą patirtas sąnaudas, kartu vadinamąjį patentų dėžutės režimą taikant pelnui, gaunamam iš MTEP veikloje sukurtų išradimų komercializavimo – naudojantis šiuo režimu uždirbtas pelnas, gautas iš patentais apsaugotų išradimų naudojimo, perleidimo ir pan., apmokestinamas lengvatiniu 5 procentų mokesčio tarifu). Atsižvelgiant į tai, kad šiuo aspektu *investicinio projekto lengvata* yra reikšmingiausia tiek pagal ją besinaudojančių įmonių skaičių, tiek pagal reinvesticijų apimtį: vertinant 5 metų laikotarpį, šia lengvata besinaudojančių įmonių skaičius nuosekliai augo (pavyzdžiui, 2017 metais lengvata pasinaudojo 1 458 įmonės, o 2021 metais – 1 806 įmonės), tuo tarpu jų investicijoms skirtos sumos augo dar reikšmingiau (2017 metais investicijos siekė 439 mln. eurų, 2021 metais investicijoms skirta suma perkopė 700 mln. eurų ribą) ir siekiant, kad ir toliau būtų skatinamas įmonių produktyvumas, o kartu ir verslo konkurencingumas, būtų sudarytos palankesnės sąlygos investicijoms į technologinį atsinaujinimą, taip pat užtikrinant lengvata siekiamų tikslų pasiekiamumo stebėseną, siūloma pratęsti ribotos laike investicinio projekto lengvatos taikymo terminą dar 5 metams – iki 2028 m. gruodžio 31 d.

Kartu kaip alternatyvą investicinio projekto lengvatai, siekiant tų pačių tikslų, t. y. skatinti kryptingas verslo investicijas, sudarančias prielaidas produktyvumo didinimui, technologiniam atsinaujinimui, inovacijų diegimui, tokiu būdu prisidedant prie verslo tvarumo ir plėtros potencialo bei konkurencingumo didinimo, kas svarbu atsižvelgiant į esamą ekonominę situaciją, o taip pat siekiant Lietuvos pramonės struktūros gerinimo, siūloma suteikti teisę taikyti *momentinį ilgalaikio turto*, priskirto ilgalaikėms turto grupėms, kurioms gali būti taikoma investicinio projekto lengvata: „mašinos ir įrengimai“, „įrenginiai (statiniai, gręžiniai ir kt.)“, „kompiuterinė technika ir ryšių priemonės (kompiuteriai, jų tinklai ir įranga)“, „programinė įranga“, „įsigytos teisės“, „krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai – ne senesni kaip 5 metų“ turtui – krovininiams automobiliams, priekaboms ir puspriekabėms, nusidėvėjimą, t. y. suteikti teisę visoms įmonėms be ribojimų (netaikant Perno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje nustatytą nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvų) atskaityti šio turto įsigijimo kainą tą mokestinį laikotarpį, kurį turtas pradėtas naudoti (būtų netaikoma ilgalaikiam turtui, kurio įsigijimo išlaidomis mažinamas apmokestinamasis pelnas dėl vykdomo investicinio projekto). Momentinis ilgalaikio turto įsigijimo kainos atskaitymas būtų taikomas ir iki šio Įstatymo įsigaliojimo neatskaitytai ilgalaikio turto įsigijimo kainai, kuri į sąnaudas buvo perkeliama ir iš pajamų atskaitoma dalimis per šio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos laikotarpį, atsižvelgiant į Perno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje nustatytus normatyvus (metais).

Vertinant ribotą laike taikomą lengvatą *filmų gamybai*, nustatyta reikšminga jos įtaka kino pramonės sektoriaus augimui: per visą lengvatos veikimo laikotarpį nuo 2014 iki 2021 metų, pasinaudojusios lengvatos schema, neatlygintinai lėšas suteikė 228 Lietuvos įmonės, bendrai buvo pritraukta 50,7 mln. eurų lėšų filmų gamybai (iš jų 36 mln. eurų buvo skirti užsienio filmų gamybai), filmų gamintojai Lietuvoje išleido 200 mln. eurų (iš jų užsienio gamintojai Lietuvoje išleido daugiau nei 140 mln. eurų), neatlygintinai suteiktų lėšų sumos kasmet auga (filmų gamintojų 2021 metais gauta suma buvo didžiausia per visą lengvatos veikimo laikotarpį – 15 mln. eurų, kuri, palyginti su 2020 metų rezultatais, išaugo 26 procentais),

atitinkamai didėja ir filmo gamintojų Lietuvoje išleidžiamos sumos (2021 metais ši suma buvo didžiausia – 37,9 mln. eurų). Atsižvelgiant į tai, kad pelno mokesčio lengvatos filmų gamybai modelis prisideda ne tik prie Lietuvos kino pramonės ir jos konkurencingumo tarptautinėje rinkoje skatinimo, bet ir prie paslaugų sektoriaus augimo (užsienio filmų gamintojai naudojami apgyvendinimo, maitinimo, transportavimo ir kitomis paslaugomis), atvykstamojo turizmo skatinimo, taip pat sudaro palankesnes sąlygas pritraukti užsienio šalių kino gamybos projektus, per sukurtus meninę vertę turinčius filmus garsinti Lietuvą, kurti pridėtinę vertę kultūrai, siūloma pratęsti pelno mokesčio lengvatos filmų gamybai taikymo terminą dar 5 metams – iki 2028 m. gruodžio 31 d.

Nors pagal esamą teisinį reguliavimą įtvirtintas pagrindinis principas, pagal kurį leidžiamiesiems atskaitymams priskiriamos tik su apmokestinamųjų pajamų uždirbimu susijusios sąnaudos, kas savo esme reiškia, kad vienetų patiriamos išlaidos privatiems poreikiams tenkinti negali būti atskaitomos, arba atskaitomos tik tokiu atveju, jeigu pripažįstamos darbuotojų pajamomis natūra, praktikoje dažnu atveju šis principas pažeidžiamas. Kaip rodo 2021 metų mokesčių administratoriaus pateikiami duomenys, 2 266 automobiliai mokesčių administratoriaus stebėsenos tikslais atrinktose įmonėse buvo naudojami asmeniniais tikslais, tačiau tik 15 procentų šių įmonių skaičiaus pajamas natūra. Įvertinus tai, bei užsienio valstybių praktiką šioje srityje, Įstatymo projektu siūloma nustatyti papildomus automobilių įsigijimo kainos, remonto, eksploatavimo ir nuomos išlaidų atskaitymo ribojimus. Vertinant užsienio valstybių praktiką, dažniausiai *automobilių įsigijimo kainos atskaitymas* ribojamas absoliučiu arba procentiniu dydžiu, dažnai susiejant leidžiamų atskaitymų dydį su automobilio CO₂ emisija, taip pat kartu proporcingai ribojant ir automobilių eksploatavimo bei nuomos išlaidų atskaitymą. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūloma nustatyti tokią lengvojo automobilio įsigijimo išlaidų atskaitymo tvarką, kuri kartu prisidėtų ir prie žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, įvertinant ir Lietuvos Respublikos motorinių transporto priemonių registracijos mokesčio įstatyme nustatytus išmetamo CO₂ kiekio intervalus:

- kai automobilio išmetamo CO₂ kiekis lygus 0 g/km, iš pajamų atskaitoma lengvojo automobilio įsigijimo kainos dalis, neviršijanti 75 000 eurų;
- kai automobilio išmetamo CO₂ kiekis viršija 0 g/km, tačiau neviršija 130 g/km, iš pajamų atskaitoma lengvojo automobilio įsigijimo kainos dalis, neviršijanti 50 000 eurų;
- kai automobilio išmetamo CO₂ kiekis viršija 130 g/km, tačiau neviršija 200 g/km, iš pajamų atskaitoma lengvojo automobilio įsigijimo kainos dalis, neviršijanti 25 000 eurų;
- kai automobilio išmetamo CO₂ kiekis viršija 200 g/km, iš pajamų atskaitoma lengvojo automobilio įsigijimo kainos dalis, neviršijanti 10 000 eurų.

Įstatymo projektu siūloma proporcingus ribojimus taikyti ir kitoms su lengvaisiais automobiliais susijusioms išlaidoms – eksploatavimo ir remonto (proporcingai neatskaitomai įsigijimo kainos daliai) bei nuomos (taikant maksimalią atskaitomų mėnesio nuomos išlaidų ribą, paremtą taikomos įsigijimo kainos atskaitymo ribos ir ilgalaikio turto grupės, kuriai turėtų būti priskirtas nuomojamas lengvasis automobilis, jeigu jis būtų laikomas vieneto turtu, nusidėvėjimo normatyvo (mėnesiais) santykiu) išlaidoms.

Įstatymo projektu teisinio aiškumo tikslais siūloma patikslinti vienetų grupės vienetų *mokestinių nuostolių* perdavimo (perėmimo) sąlygas, nustatant, kad vienetų atitiktis keliams reikalavimams (dalyvavimo vienetų grupėje apimtis ir trukmė) turi būti įvertinama aktualaus mokestinio laikotarpio, už kurį apskaičiuoti mokestiniai nuostoliai perduodami (perimami), paskutinę dieną.

Kartu siūloma taikyti vienodą principą, nepriklausomai nuo to, ar vienetas veikia vienas ar yra vienetų grupės narys, t. y. suvienodinti nuostolių perkėlimui tarp vienetų grupės vienetų taikomas sąlygas su sąlygomis, taikomomis vieneto nuosavų, taip pat vienetų reorganizavimo metu perimtų, nuostolių atskaitymui iš apmokestinamojo pelno. Siūloma nustatyti, kad bendra vieneto atskaitoma nuosavų, perimtų reorganizavimo metu ir perimtų iš kitų vienetų grupės vienetų mokestinių nuostolių, išskyrus mokestinius nuostolius dėl vertybinių popierių ir (arba) išvestinių finansinių priemonių perleidimo, nuostolius, patirtus dėl turto naudojimo, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės ir apskaičiuotus pagal Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 9 dalyje nustatytą formulę, taip pat mokestinius nuostolius vienetų, kurių apmokestinamasis pelnas pagal Pelno mokesčio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatas apmokestinamas taikant 5 procentų mokesčio tarifą, suma negali būti didesnė kaip 70 procentų vieneto mokestinio laikotarpio pajamų, apskaičiuotų iš pajamų atėmus neapmokestinamąsias pajamas, leidžiamus atskaitymus ir ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus, išskyrus ankstesnių metų mokestinių laikotarpių nuostolius. Nustačius šiuos mokestinių nuostolių perkėlimo apribojimus, net ir esant dar neperimtų kitų vienetų grupės vienetų mokestinių nuostolių, vienetai mokėtų pelno mokestį nuo dalies (30 procentų) apmokestinamojo pelno, kai jis apskaičiuojamas.

Pagal užsienio valstybių, kuriose *prestižo vertės* atskaitymas mokesčių tikslais galimas, praktiką, tokiam atskaitymui taikomi įvairūs apribojimai, pavyzdžiui, ribojamas atskaitymas, kai prestižas pagal apskaitos standartus nelaikomas nematerialiuoju turtu; sujungiami verslai; nėra atliktas auditas; prestižas įsigijamas ne iš trečiųjų asmenų, ir kiti. Įstatymo projekto rengėjų duomenimis, prestižo vertės atskaitymas (taikant įvairius apribojimus) galimas Belgijoje, Kroatijoje, Čekijoje, Danijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Italijoje, Olandijoje, Norvegijoje, Lenkijoje, Šveicarijoje, Ispanijoje. Amortizavimo laikotarpis – 5, 7, 10 ir daugiau metų. Prestižo vertės negalima atskaityti Bulgarijoje, Kipre, Airijoje, Latvijoje, Portugalijoje, Slovėnijoje, Slovakijoje, Prancūzijoje (išskyrus 2022–2025 metus). Siekiant išlaikyti neutralias investicijas skatinančias sąlygas, o kartu ir sumažinti mokesčių administratoriaus nustatytą piktnaudžiavimą mokesčių taisyklėmis, Įstatymo projektu siūloma apriboti prestižo vertės atskaitymą, kai ji susidaro susijusių asmenų sudarytų sandorių pagrindu, taip pat tais atvejais, kai kito vieneto akcijas įsigijęs vienetas yra prijungiamas prie to įsigytojo vieneto. Kartu, įvertinus tarptautinę praktiką bei vienetui taikomus dokumentų saugojimo teisinio reguliavimo ypatumus, siūloma sutrumpinti minimalų prestižo vertės amortizacijos laikotarpį (nuo 15 iki 10 metų), tokiu būdu pagerinant verslui sąlygas lyginant su kitomis valstybėmis ir užtikrinant teisinį aiškumą.

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti šių *sektorinių pelno mokesčio lengvatų*, pajamas, kurioms taikomas lengvatinis apmokestinimas, įtraukiant į bendrą pelno apmokestinimo tvarką:

- sveikatos priežiūros įstaigų pajamas už paslaugas, kurios finansuojamos iš PSDF lėšų, priskirti apmokestinamosioms pajamoms, t. y. visas sveikatos priežiūros įstaigų pajamas už suteiktas paslaugas priskirti apmokestinamosioms pajamoms, nepriklausomai nuo to, iš kokių lėšų paslaugos yra apmokėtos, o su šių pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas – leidžiamiems atskaitymams;

- draudimo įmonių gautų gyvybės draudimo įmokų (kai draudimo sutarties terminas ne trumpesnis kaip 10 metų arba jei draudimo išmoka išmokama apdraustajam sulaukus pensinio amžiaus pagal Profesinių pensijų kaupimo įstatymo nuostatas) dalį, laikytiną draudimo įmonės atlygiu už suteiktas gyvybės draudimo, lėšų administravimo, investavimo ir kt. paslaugas, priskirti apmokestinamosioms pajamoms, o su šių pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas –

leidžiamiesiems atskaitymams. Ta gyvybės draudimo įmokų dalis, kuri investuojama draudėjo arba naudos gavėjo naudai ir toliau būtų priskiriama neapmokestinamosioms pajamoms.

Atsisakius sektorinio išskirtinumo, sveikatos priežiūros įstaigų ir gyvybės draudimo įmonių pelno apmokestinimo tvarka būtų suvienodinama su kitų sektorių vienetų pelno apmokestinimu. Kartu įmonėms atsivertų platesnės galimybės pasinaudoti galiojančiomis pelno mokesčio lengvatomis, mažinančiomis apmokestinamąjį pelną (pavyzdžiui, investicinio projekto, ir kt.), kurios šiuo metu iš dalies neprieinamos.

Įstatymo projektu taip pat siūloma patikslinti *rizikos ir privataus kapitalo subjekto*, kurio pajamos neapmokestinamos pelno mokesčiu, sąvoką, nustatant, kad tokiu subjektu laikomas tik toks vienetas, kurio pagrindinė vykdoma veikla yra laikinas lėšų iš su šiuo vienetu nesusijusių asmenų pritraukimas ir (arba) viešųjų lėšų pritraukimas ir šių lėšų investavimas į su šio subjekto dalyviais nesusijusius vienetus, kai tenkinamos ir kitos Pelno mokesčio įstatyme nustatytos sąlygos. Tokiu būdu būtų prisidedama prie nepriklausomų ir neutralių investicinių sprendimų, sąlygojančių pelno mokesčio lengvatų taikymą, priėmimo, o kartu ir piktnaudžiavimo mokesčių taisyklėmis, kai į vienetų grupių ar susijusių asmenų struktūrą siekiant mokesstinės naudos įtraukiamas rizikos ir privataus kapitalo subjektas, rizikos mažinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Pagerinus smulkiojo verslo apmokestinimo sąlygas numatomas teigiamas poveikis smulkiojo verslo, laikomo ekonomikos varomąja jėga, plėtrai.

Pratęsus investicinio projekto lengvatą bei suteikus teisę taikyti momentinį ilgalaikio turto atskaitymą, išaugs verslo investicijos į technologinį atsinaujinimą, inovacijas, padidės prielaidos pereiti prie vidutiniškai aukštų ir aukštųjų technologijų, kas turės teigiamą įtaką Lietuvos pramonės struktūros gerinimui.

Sudarius palankesnes investicines sąlygas, bus prisidedama prie verslo tvarumo, plėtros potencialo ir konkurencingumo didinimo.

Nustačius lengvųjų automobilių įsigijimo kainos, eksploatavimo, remonto, nuomos atskaitymo ribojimus pagal automobilio išmetamo CO₂ kiekį, bus prisidedama prie žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo.

Lengvatos filmų gamybai pratęsimas turės teigiamą įtaką Lietuvos kino pramonės ir jos konkurencingumo didinimui bei paslaugų sektoriaus (paslaugų eksporto) augimui.

Peržiūrėtos pelno apmokestinimo taisyklės padidins apmokestinimo teisingumą.

6. Galima priimto Įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto Įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

1. Priėmus Įstatymą pagerės smulkiojo verslo apmokestinimo sąlygos, o kartu ir atitinkamai mažų įmonių plėtros ir augimo sąlygos.

2. Pratęsus investicinio projekto lengvatą ir toliau bus sudarytos palankios sąlygos produktyvioms investicijoms į technologinį atsinaujinimą ir plėtrą.

3. Momentinis ilgalaikio turto nudėvėjimas sudarytų palankesnes sąlygas pelno reinvestavimui bei tolesnėms kryptingoms investicijoms Lietuvoje, kartu atlaisvintų dalį įmonių apyvartinių lėšų ir prisidėtų prie verslo tvarumo.

4. Pratęsus pelno mokesčio lengvatą įmonėms, neatlygintinai suteikusioms lėšų filmų gamybai, bus ir toliau skatinamas Lietuvos kino pramonės augimas, gerinamos sąlygos pritraukti užsienio filmų gamintojų projektus, padidės paslaugų eksportas.

5. Prestižo vertės amortizacijos laikotarpio sutrumpinimas didins pelno mokesčio sistemos patrauklumą ir tokiu būdu pagerins konkurencingumą, įmonių plėtros sąlygas.

6. Sveikatos priežiūros įstaigoms ir gyvybės draudimo įmonėms bus sudarytos papildomos galimybės pasinaudoti galiojančiomis pelno mokesčio lengvatomis, mažinančiomis apmokestinamąjį pelną (pavyzdžiui, investicinio projekto lengvata), kurios šiuo metu iš dalies neprieinamos.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą Įstatymo projektą

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų keisti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai derinami Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus Įstatymo projektą, turės būti pakeisti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. 289 „Dėl Avansinio pelno mokesčio deklaracijos FR0430 formos ir jos užpildymo taisyklių patvirtinimo“ ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. VA-2 „Dėl Metinių pelno mokesčio deklaracijų PLN204, PLN204A, PLN204N, PLN204U formų bei jų užpildymo taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Priėmus Įstatymo projektą, numatomas bendras neigiamas poveikis valstybės biudžeto pajamoms 2024 metams sudaro –23 mln. eurų (vienkartinis poveikis), 2025 ir vėlesniais metais –188 mln. eurų (iš jų –85,3 mln. eurų dėl momentinio ilgalaikio turto atskaitymo galimybės ilguoju laikotarpiu poveikis tampa neutralus):

Įstatymo pakeitimas	Poveikis valstybės biudžeto pajamoms, mln. eurų
2024 metais	
Apmokestinamųjų pajamų riba, kurios neviršijus mokesčių mokėtojai neprivalo mokėti avansinio pelno mokesčio, pakėlimas nuo 300 000 eurų iki 500 000 eurų (poveikis vienkartinis, tik 2024 metų pajamoms)	–23
2025 ir vėlesniais metais	
Lengvatos sveikatos priežiūros įstaigoms atsisakymas	+3,9
Lengvatos draudimo įmonėms susiaurinimas	+6,8
Vienetų grupės vienetų mokesčių nuostolių perkėlimo ir atskaitymo ribojimų nustatymas	vidutiniu laikotarpiu neutralus
Automobilių įsigijimo kainos išlaidų atskaitymo ribojimų nustatymas	nuo +4 iki +8
Lengvatų mažoms įmonėms išplėtimas: darbuotojų skaičiaus kriterijaus atsisakymas	–1,4
Lengvatų mažoms įmonėms išplėtimas: momentinis ilgalaikio turto nudėvėjimas	–3,6
Lengvatos filmų gamybai pratęsimas	–14
Investicinio projekto lengvatos pratęsimas	–106
Momentinis ilgalaikio turto nudėvėjimas (įmonėms, kurių pajamos viršija 300 000 eurų)	–81,7

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant ir į Finansų ministerijos iniciatyva įsteigtos tarpinstitucinės darbo grupės siūlymus, taip pat įvertinus tarptautinių organizacijų ataskaitas ir rekomendacijas Lietuvai.

15. Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai

„Smulkusis verslas“, „momentinis nudėvėjimas“, „investicinio projekto lengvata“, „filmų gamyba“, „mokestiniai nuostoliai“, „lengvieji automobiliai“, „rizikos ir privataus kapitalo subjektas“, „prestižo vertė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.